

บทที่ 6

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การวิพากษ์สื่อในชุมชนออนไลน์ ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม” ผู้วิจัยใช้วิธีวิจัยทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สำหรับวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การวิจัยจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และในส่วนวิธีวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจากการเก็บข้อมูลทั้งหมด ผู้วิจัยสามารถสรุปวิเคราะห์ผลการวิจัยและอภิปรายผลโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

- ลักษณะของการวิพากษ์ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
- บทบาทการตรวจสอบสื่อของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม
- ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

ในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ลักษณะของการวิพากษ์ชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยโดยภาพรวมสะท้อนลักษณะของการวิพากษ์ ตามเกณฑ์ทางทฤษฎีโดยมีลักษณะที่โดดเด่นสรุปได้ดังนี้

1. การนำเสนอเนื้อหา

1.1 การเจาะจงประเด็นการตั้งกระทู้

การตั้งกระทู้ส่วนใหญ่จะเป็นการตั้งใจจะกล่าวถึงปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ความเป็นไป เกี่ยวกับ วงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และ สื่อมวลชนด้วยวัตถุประสงค์ใดประสงค์หนึ่ง เพื่อแจ้งให้ทราบหรือเพื่อเปิดประเด็นหาความคิดเห็นเพิ่มเติมในบางครั้ง มีเพียงส่วนน้อยที่เป็นกล่าวขึ้นมาอย่างลอยๆเกี่ยวกับอารมณ์ความรู้สึกและทัศนะเกี่ยวกับเรื่องในเรื่องหนึ่งในวงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อมวลชน ด้วยเพราะลักษณะของรูปแบบการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยที่เป็นฟอรัมถามตอบจึงเป็นเหมือนกรอบบังคับให้ผู้ตั้งกระทู้มีจุดประสงค์ในการตั้งไม่ว่าจะเพื่อถามหรือเพื่อแสดงความคิดเห็น

1.2 ทิศทางการประเมินเนื้อหาในสื่อกระแสหลัก

จากการวิเคราะห์เนื้อหา พบว่าการตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยไม่ปรากฏทิศทางการประเมินในเชิงบวกหรือลบของเนื้อหาในสื่อ การตั้งกระทู้ในห้องเฉลิมไทยส่วนมากจะไม่เป็นการประเมินในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการกล่าวชมหรือตำหนิ แต่จะเป็นการแสดงความคิดเห็นเหมือนเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข้อสงสัยมากกว่า แต่ในการตอบกระทู้พบว่า

ส่วนมากจะเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้องกับหัวข้อที่ ซึ่งจากการสังเกตอย่างไม่มีส่วนร่วมเพิ่มเติมพบว่า การให้ความเห็นของผู้ตอบกระทู้เป็นตัวชี้วัดความต้องการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในกระทู้นั้นๆ เพราะหากมีความเห็นไม่สอดคล้องกับหัวข้อก็肯定不会สนใจที่จะมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

1.3 การให้เหตุผลสนับสนุนการแสดงความคิดเห็น

การให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยหากเป็นในส่วนการตั้งกระทู้พบว่าส่วนมาก(ร้อยละ 60)จะให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น แต่ในส่วนการแสดงความคิดเห็นที่เป็นการตอบหัวกระทู้กลับพบว่ามีเพียงส่วนน้อย(ร้อยละ31)ที่ให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็น ซึ่งในประเด็นนี้อาจจะเป็นเพราะการตั้งกระทู้นั้นเป็นเหมือนการเปิดประเด็นที่จะต้องมีความชัดเจนเป็นเหตุเป็นผล แต่กับการตอบกระทู้เป็นเพียงการแสดงความคิดเห็นได้ตอบในประเด็นนั้นๆ ผู้ใช้จึงอาจจะเลยที่จะให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นของตน

นอกจากนั้นจากผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการให้เหตุผลสนับสนุนความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยยังค่อนข้างอยู่ในระดับต่ำ คือ มีเหตุผลที่เป็นตรรกะเพียงร้อยละ 6 เท่านั้น อีกร้อยละ 94 ล้วนเป็นเหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะทั้งสิ้น โดยการใช้เหตุผลที่ไม่เป็นตรรกะประเภทการถืออัตตามีสัดส่วนมากที่สุดถึงร้อยละ 40 และใช้ข้อสรุปที่ไม่มีหลักฐานสนับสนุนมีสัดส่วนรองลงมาที่ร้อยละ 20

1.4 สาระสำคัญของเนื้อหา

เนื้อหาห้องเฉลิมไทยจะแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ตามสาระสำคัญของเนื้อหาที่ปรากฏโดยใช้เกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสื่อสารมวลชน คือ

1.4.1 กลุ่มตัวบุคคลพบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับดารานักแสดงมากที่สุด

1.4.2 กลุ่มประเภทของเนื้อหาในสื่อ(genre)พบว่ามีเนื้อหาประเภทภาพยนตร์มากที่สุด

1.4.3 กลุ่มเจ้าของสื่อหรือองค์กรสื่อ พบว่ามีเนื้อหาเกี่ยวกับโรงภาพยนตร์มากที่สุด

1.5 ความน่าเชื่อถือของเนื้อหา

ความน่าเชื่อถือของเนื้อหาในห้องเฉลิมไทย จากผลการวิจัยพบว่าค่อนข้างต่ำ โดยพิจารณาจากการอ้างอิงแหล่งเนื้อหาพบว่าการอ้างอิงแหล่งข้อมูลถึงร้อยละ 96.4

1.6 การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยมีแนวโน้มที่จะใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น โดยจากการวิเคราะห์เนื้อหาโดยตารางลงรหัสพบว่า มีการแสดงความคิดเห็นที่ประกอบไปด้วยอารมณ์ถึงร้อยละ 95.6

2. การพัฒนาประเด็นควบคู่กันของสื่อกระแสหลักและห้องเฉลิมไทย

ความโดดเด่นอีกประการหนึ่งของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยคือการพัฒนาประเด็นควบคู่กันระหว่างสื่อกระแสหลักและห้องเฉลิมไทย กล่าวคือจะเป็นการนำเอาประเด็นที่ถูกนำเสนอจนเริ่มเป็นกระแสในสื่อกระแสหลักมาพูดคุยถกเถียงแสดงความคิดเห็นต่อการจุดประเด็นใหม่ๆ ที่ยังไม่เคยมีในสื่อกระแสหลัก และหากว่าประเด็นนั้นๆ เป็นที่สนใจในวงที่กว้างขึ้นก็อาจจะถูกนำไปเสนอต่อในสื่อกระแสหลัก

3. การกำกับดูแลการวิพากษ์ให้เป็นระบบในเว็บไซต์พันทิป

การกำกับดูแลของเว็บไซต์พันทิปตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น แม้ทางเว็บจะพยายามให้สมาชิกทุกคนมีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่ทางเว็บก็มีการกำหนดกฎกติกาและระเบียบที่ชัดเจนให้สมาชิกทุกคนปฏิบัติร่วมกันเพื่อให้การแสดงความคิดเห็นเป็นระเบียบ โดยเริ่มตั้งแต่การสมัครสมาชิกที่เว็บไซต์กำหนดให้ผู้ที่ต้องการสมัครสมาชิกจำเป็นต้องยื่นเลขที่บัตรประจำตัวประชาชนโดยการแพกซ์หรือถ่ายภาพสำเนาบัตรประชาชนพร้อมเซ็นรับรองความถูกต้องด้วย นอกจากนี้เว็บไซต์แห่งนี้ยังมีข้อกำหนดและกติกาที่ชัดเจนเหมือนสากลทั่วไปที่ห้ามใช้คำหยาบ ห้ามใช้ข้อความที่ขู่ข่ม และหมิ่นประมาท โดยเฉพาะการหมิ่นประมาทซึ่งเป็นสิ่งที่ทางเว็บให้ความสำคัญมาก และมักลบข้อความที่มีลักษณะเข้าข่ายหมิ่นประมาทออกโดยทันที

การกำกับดูแลของเว็บพันทิปจะมี 2 ส่วนคือ การใช้ระบบกลั่นกรองคำ และใช้ผู้ดูแลเว็บในการเฝ้าระวัง ในส่วนระบบกลั่นกรองคำทางเว็บจะปรับปรุงศิษย์เวิร์ดที่ใช้อยู่เสมอเพื่อให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ส่วนการใช้ผู้ดูแลเว็บเฝ้าระวังควบคู่กันไปด้วยเพราะพบว่าในการแสดงความคิดเห็นในบางครั้งแม้จะไม่มีคำหยาบคายก็อาจจะใช้คำอื่นๆ แทน หรือมีเจตนาหมิ่นประมาทได้

การกำกับดูแลที่เข้มขันส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยค่อนข้างเป็นระเบียบ ใช้คำสุภาพ ผู้ใช้เว็บบอร์ดรับผิดชอบต่อความคิดเห็นของตน แต่ก็มีผู้ที่คิดแย้งว่าการกำกับดูแลที่เข้มขันนี้เป็นเหมือนการปิดกั้นทางความคิด บางเรื่องไม่สามารถที่จะพูดในนี้ได้ และยังเป็นการให้สิทธิแก่ผู้ดูแลเว็บไซต์มากเกินไปอีกด้วย

บทบาทการตรวจสอบสื่อของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอม

จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยมีบทบาทต่อการตรวจสอบสื่อกระแสหลักในหลายๆ แง่มุม ดังนี้

1. การเป็นแหล่งข้อมูลเกี่ยวกับ บันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อมวลชนห้องเฉลิมไทย ถือเป็นแหล่งข้อมูลชั้นดี โดยผู้โพสทำหน้าที่ให้ข้อมูลทั้งข้อมูลพื้นฐาน และข้อมูลในเชิงลึกด้วย

เพราะผู้ใช้มีความหลากหลาย และมีบางส่วนอยู่ในอุตสาหกรรมผลิตสื่อทำให้ข้อมูลต่างๆที่อยู่ในห้องเฉลิมไทยอาจจะหาไม่ได้จากแหล่งอื่น

2. การจุดประเด็น

ความโดดเด่นที่สำคัญที่สุดและทำให้ห้องเฉลิมไทยเป็นที่รับรู้ว่าเป็นที่รับรู้ว่าแตกต่างจากฟอรัมหรือแชททอมเกี่ยวกับวงการบินทั่วไปเพราะการจุดประเด็นไม่เป็นในลักษณะของชูปชบิินินทาว่าร้ายบุคคลหรือองค์กรในสื่อมวลชน แต่เป็นการจุดประเด็นให้ตรวจสอบการทำงานของสื่อหรือพฤติกรรมของนักแสดงโดยมีบรรทัดฐานอยู่บนศีลธรรมอันดีที่ยอมรับในสังคม

3. การขยายประเด็น

บทบาทการขยายประเด็น เนื่องจากในห้องเฉลิมไทยนั้น ผู้ใช้มักนำข่าวจากสื่อกระแสหลักมาโพสต์เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในประเด็นต่างๆเสมอ การแสดงความคิดเห็นแต่ละความเห็นจะเป็นการเพิ่มข้อมูลและหลักฐานบางอย่างทำให้ในบางครั้งก็ถือเป็นการช่วยสื่อมวลชนกระแสหลักเจาะลึกในประเด็นต่างๆมากขึ้นด้วย

4. การสร้างกระแสหรือมติมหาชน

บทบาทการสร้างกระแสหรือมติมหาชนในห้องเฉลิมไทยนั้น จากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วมของผู้วิจัยพบว่า ในกระทู้ที่มีการให้กัฟมาก ๆ จะมีแนวโน้มที่จะทำให้อูกเชื่อได้ว่าเป็นความคิดของคนส่วนใหญ่ หรือแม้แต่กระทู้ที่มีการตอบเยอะๆ ส่วนมากจะเป็นคำตอบที่เห็นด้วยกับหัวกระทู้และหลายครั้งก็นำไปอูกอ้างอิงว่าเป็นความคิดของห้องเฉลิมไทย

พบว่าบ่อยครั้งความเห็นในห้องเฉลิมไทยถูกนำไปอ้างอิงในสื่อกระแสหลักแบบเหมารวมโดยใช้คำว่า “ชาวเน็ต” “ชาวออนไลน์” ซึ่งเป็นการขยายผลกระทบในด้านการรับรู้ต่อประชาชนในวงกว้าง

ข้อได้เปรียบและอุปสรรคของชุมชนออนไลน์ห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พันทิปดอทคอมในการวิพากษ์วิจารณ์และตรวจสอบสื่อสารมวลชนกระแสหลัก

ข้อได้เปรียบ

1. ประสิทธิภาพของการกระจายเนื้อหา

การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดนั้นมีประสิทธิภาพในการกระจายข้อมูลทั้งในแง่ความเร็วและคุณภาพ กล่าวคือความเร็วเมื่อผู้ใช้แสดงความคิดเห็นลงในเว็บบอร์ดพบว่าในเวลาอีกไม่กี่วินาทีข้อความเหล่านั้นก็จะปรากฏให้ผู้ใช้รายอื่นสามารถที่จะอ่านข้อความได้ยังสามารถแพร่กระจายข้อมูลสู่ผู้ใช้เว็บบอร์ดในวงกว้าง และหากเนื้อหาเริ่มก่อตัวแล้วอาจจะถูกหยิบยกไปนำเสนอต่อในสื่อกระแสหลักได้ต่อไปอีกในทำนองเดียวกับการสื่อสารมวลชน

2. จำนวนผู้ใช้บริการ

จำนวนผู้ใช้บริการมีมากขึ้น เนื่องจากปัจจุบันอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงประชาชนได้มากขึ้นกว่าสมัยก่อน ส่งผลให้จำนวนผู้ให้ข้อมูลและผู้ทำหน้าที่ตรวจสอบมีจำนวนมากตามไปด้วย และการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดถือเป็นอีกช่องทางหนึ่งในการแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ข้อมูลให้คนจำนวนมากได้รับรู้ เพราะจำนวนผู้เล่นในแต่ละวันที่เข้ามาอ่านกระทู้ในเว็บบอร์ดถือเป็นจำนวนมาก

นอกจากนั้นแล้วด้วยจำนวนผู้ใช้ที่มีมากขึ้น ทำให้เกิดการเข้ามาสำรวจความคิดเห็นต่างๆ เพราะพื้นที่ในห้องเฉลิมไทยเกือบจะเป็นภาพสะท้อนของสังคมในความเป็นจริง กระแสความนิยมและความคิดเห็นต่างๆ สามารถแทนกระแสสังคมได้ส่วนหนึ่ง จึงทำให้สื่อสารมวลชนเองก็สนใจพื้นที่แห่งนี้ ยกตัวอย่างเช่น สถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ที่วิสาธารณะก็อาศัยห้องเฉลิมไทยเพื่อสำรวจผลตอบรับและความพอใจของผู้ชมต่อการรายงานข่าวของสถานีกรณีพิพาทพื้นที่ชายแดนไทย-กัมพูชา เพื่อพัฒนาการรายการข่าวขององค์กรเช่นกัน

3. การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้าง

การสร้างผลกระทบในระดับที่กว้างเมื่อมีการวิพากษ์วิจารณ์ลงในพื้นที่ออนไลน์ เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดที่แสดงความคิดเห็นและไม่ได้แสดงความคิดเห็นแต่เข้ามาอ่านมีจำนวนมาก และนอกจากนั้นยังมีผู้อื่นที่ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ให้บริการอีก ทำให้เรื่องนั้นๆ กลายเป็นกระแสของสังคมได้ง่าย เมื่อผลกระทบส่งผลในระดับที่กว้างกว่าในอดีตที่ยังไม่มีพื้นที่ออนไลน์ ข้อกล่าวหาหรือข้อตำหนิต่างๆ ไม่ได้เป็นเรื่องที่เป็นความลับระหว่างคนเพียงไม่กี่คน แต่เป็นการเปิดเผยข้อมูลให้สาธารณะรับรู้

การแสดงความคิดเห็นในพื้นที่ออนไลน์ที่เป็นการกล่าวหาหรือตำหนิักสื่อสารมวลชน มักจะใส่หรือระบุสังกัดที่นักสื่อสารมวลชนนั้นๆ สังกัดอยู่ ทำให้นักสื่อสารมวลชนรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ภาพลักษณ์ขององค์กรเสียเพราะฉะนั้นแล้วการถูกวิพากษ์ในพื้นที่ออนไลน์จึงส่งผลในระดับที่กว้างมากกว่าแค่ทำจดหมายร้องเรียนไปยังองค์กรเจ้าของสื่อ หรือ องค์กร/สมาคมวิชาชีพสื่อ ที่มีหน้าที่กำกับดูแลตนเอง^{1*} ซึ่งถ้าองค์กรสื่ออื่นๆ ไม่นำมาเปิดเผยต่อสาธารณะ ย่อมไม่มีคนอื่นรับรู้และก่อเป็นกระแสสังคมได้

นอกจากการสร้างผลกระทบในระดับกว้างที่จะทำให้ผู้ใช้ในชุมชนออนไลน์มีอำนาจมากขึ้นแล้ว การวิพากษ์ในชุมชนออนไลน์ยังมีผลทางบวกที่นักสื่อสารมวลชนจำเป็นต้องหันมาใส่ใจมากขึ้น ในมุมหนึ่งนักสื่อสารมวลชนบางคนมองว่าการถูกพูดถึงในเว็บบอร์ดถือเป็น

* ตัวอย่างเช่น สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งชาติ สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย สมาคมนักข่าววิทยุโทรทัศน์ไทย เป็นต้น

ผลงานอย่างหนึ่ง เพราะว่าการถูกพูดถึงก็ถือว่าเป็นการสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะให้กับตัวสื่อที่ทำงานให้ เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างหนึ่ง

4. ความหลากหลายของความคิดเห็น

เมื่อพื้นที่ออนไลน์กลายเป็นพื้นที่ที่ได้รับความนิยมอีกแห่งสำหรับการแสดงความคิดเห็นนำไปสู่การให้เปิดโอกาสให้คนหลายกลุ่มเข้ามาแสดงความคิดเห็น ผู้ใช้เว็บบอร์ดสามารถรับรู้ความคิดเห็นของคนที่ตนเองไม่รู้จัก หรือในชีวิตจริงอาจจะเข้าไม่ถึง การแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ดนั้นอาจจะมีคนมาร่วมแสดงความคิดเห็นในประเด็นนั้นๆมากกว่า 100 ความคิดเห็นในเวลาไม่ถึง 1 ชั่วโมง ซึ่งเป็นไปไม่ได้เลยในการสื่อแบบอื่นหรือถ้าทำได้ก็ในวงจำกัดกว่ามาก เพราะอาจจะได้รับความเห็นจากคนรู้จักเท่านั้น

5. ความเป็นนิรนามกับเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น

ความเป็นนิรนามระดับหนึ่งในพื้นที่ออนไลน์ส่งผลให้เกิดเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นที่คนละและความรู้สึก เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดสามารถแสดงความคิดเห็นตามที่ตนเองคิดได้อย่างเสรีในระดับหนึ่ง กล่าวคือ หากข้อความนั้นๆไม่ได้เป็นการหมิ่นประมาท หรือก่อให้เกิดความขัดแย้งใดๆ ก็จะไม่มีการเข้าไปตรวจสอบข้อความนั้นๆได้นอกจากเว็บมาสเตอร์เพียงคนเดียว

6. การกำกับดูแลที่มีระบบค่อนข้างชัดเจน

การกำกับดูแลในเว็บบอร์ดพื้นที่ปิดหรือคอมมูนิตี้มีระบบระเบียบที่ชัดเจน ตั้งแต่การเริ่มสมัครสมาชิกจนไปถึงระบบการลบกระทู้ การกรองคำหยาบ และระบบการกำกับดูแลกันเองระหว่างสมาชิกที่ให้สมาชิกมีส่วนในการตัดสินใจว่าข้อความที่ปรากฏอยู่บนเว็บบอร์ดสมควรที่จะอยู่ที่สาธารณะแห่งนี้หรือไม่ ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในเว็บบอร์ดแห่งนี้ได้รับการยอมรับจากคนภายนอก รวมไปถึงนักสื่อสารมวลชนที่มีความน่าเชื่อถือในระดับหนึ่ง

7. การขยายผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์

การขยายที่วิพากษ์ของผลจากการวิพากษ์ในเครือข่ายออนไลน์ทำให้การแสดงความคิดเห็นของประชาชนคนธรรมดาที่มีข้อมูล ข้อเท็จจริง มีอำนาจที่จะต่อสู้กับนักสื่อสารมวลชนมากขึ้น การแสดงความคิดเห็นในชุมชนออนไลน์อาจจะมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นเพียง 10-20 ความคิดเห็น แต่สามารถที่วิพากษ์กว้างขวางไปตามจำนวนผู้ที่เข้ามาอ่านกระทู้ ซึ่งสามารถจะขยายวงของการรับรู้ให้กว้างขึ้นไปอีกในฐานะสื่อบุคคล

นอกจากนี้การที่ข้อมูลในเว็บบอร์ดจะยังคงอยู่ทุกครั้งที่มีการเข้าถึงผ่านระบบออนไลน์ ทำให้ระยะเวลาของการถูกวิพากษ์ยาวนานและเสถียรมากกว่าในสื่อประเภทอื่นอย่างหนังสือพิมพ์ วิทยุ-โทรทัศน์ ซึ่งเมื่อหมดวันที่จำหน่ายหรือออกอากาศไปแล้วก็จะกลายเป็นข่าวเก่าและย้อนดูไม่ได้

อุปสรรค

1. ไม่สามารถเชื่อมโยงกับตัวตนในโลกออนไลน์กับจริง

ถึงแม้จะมีการกำกับดูแลที่ให้การสมัครลอกอินผู้กับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักแต่ผู้ที่สามารถเข้าถึงและรับรู้ข้อมูลในส่วนนี้ก็มีเพียงเว็บมาสเตอร์และผู้ดูแลเว็บบอร์ดเท่านั้น ไม่ใช่ผู้ใช้เว็บบอร์ดด้วยกัน เมื่อยังมีความเป็นนิรนาม ทำให้เกิดความไม่รับผิดชอบในสิ่งที่ตนเองแสดงความคิดเห็น

การที่ไม่สามารถเชื่อมโยงตัวตนของผู้ใช้เว็บบอร์ดกับตัวตนที่แท้จริงของผู้ใช้เหล่านั้น ทำให้ความน่าเชื่อถือในข้อมูลลดลง เพราะการกล่าวหาหรือวิพากษ์วิจารณ์จากคนที่ไม่มีตัวตน เป็นเหมือนการวิพากษ์จากที่มืด ต่างกับนักสื่อสารมวลชนที่อยู่ในที่แจ้ง จึงเป็นเรื่องยากที่จะให้คนที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์เชื่อถือใครก็ได้ที่แสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด

2. แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น

แนวโน้มที่จะสับสนระหว่างข้อเท็จจริงกับความคิดเห็น ถือเป็นอุปสรรคอย่างหนึ่งที่ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในชุมชนออนไลน์ไม่ถูกใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง นักสื่อสารมวลชนมองว่าสิ่งที่ปรากฏในเว็บบอร์ด ส่วนใหญ่ยังคงเป็นแค่ความเห็นไม่ใช่ข้อเท็จจริง ทุกคนมีสิทธิแสดงความคิดเห็น เพียงแต่ผู้ใช้เว็บบอร์ดจำเป็นต้องแยกให้ออกและการที่แยกข้อเท็จจริงกับความคิดเห็นไม่ได้นี่เอง ในบางครั้งก็นำไปสู่การทะเลาะหรือขัดแย้งกันได้ โดยที่ต่างก็ไม่รู้จักกันในโลกความเป็นจริง

3. การขาดความเข้าใจในรูปแบบการทำงานของสื่อมวลชน

การวิพากษ์ใดๆควรอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจอันดีของสิ่งที่ถูกวิพากษ์ กระบวนการทำงานของสื่อมวลชนเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อน เฉพาะตัว ซึ่งผู้ที่ไม่ใช่ นักวิชาชีพที่มีประสบการณ์จริง อาจเข้าใจได้ยาก จากการสัมภาษณ์พบว่า การวิพากษ์โดยอาศัยความเข้าใจเอาเองหรือความไม่รู้จริงอยู่จำนวนไม่น้อยซึ่งจะทำให้การวิพากษ์ไม่สมเหตุสมผล ขาดคุณภาพ และนำไปสู่ความเข้าใจผิดได้

4. แนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับผู้ชื่อเสียง

การให้ความสำคัญกับตัวบุคคลที่มีชื่อเสียงมากกว่าประเด็นที่ต้องการนำเสนอ ส่งผลให้เรื่องบางเรื่องที่น่าสนใจแต่เป็นเรื่องของคนธรรมดาไม่ได้เป็นกระแสความสนใจของสังคม และนอกจากนั้นยังกลับทำให้เรื่องบางเรื่องที่เป็นเรื่องเล็กน้อยแต่พบว่าเป็นเรื่องหรือประเด็นที่เกี่ยวข้องกับผู้ชื่อเสียงกลายเป็นกระแสสังคมได้

5. การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น

การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นนั้นส่งผลให้ในบางครั้งละเลยประเด็นที่กำลังถกเถียงอยู่ นักสื่อสารมวลชนระบุว่าสิ่งที่เป็นอุปสรรคของการตรวจสอบข้อเท็จจริง

ในการนำเสนอข่าว ผ่านการแสดงความคิดเห็นคือ การใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็น เพราะมันทำให้พวกเขารู้สึกเสียใจ มากกว่าที่จะรับรู้ถึงข้อผิดพลาดที่แท้จริงหรือสิ่งที่คุณเขาทำไม่ถูกต้อง

นอกจากการใช้อารมณ์ประกอบการแสดงความคิดเห็นจะทำให้ตัวนักสื่อสารมวลชนรู้สึกเบื่อหน่ายแล้ว ยังพบว่าในบางครั้งยังเป็นการขยายความรู้สึก เช่นความรู้สึกน่าสงสารของเหยื่อ คนที่ผู้แสดงความคิดเห็นเชื่อว่าพวกเขาเป็นผู้ถูกกระทำ ทำให้ในบางครั้งคุณกรณีถูกตัดสินจากสังคม ทั้งๆที่ยังไม่มีการตรวจสอบความจริงถือว่าการวัดการใคร่ผิด ใครถูก จากความน่าสงสาร โดยที่ละเลยข้อมูลหรือข้อเท็จจริงไป

อภิปรายผลการวิจัย

การวิพากษ์กับการตรวจสอบสื่อในชุมชนออนไลน์

ปรัชญาพื้นฐานหลักของทฤษฎีวิพากษ์คือ กระบวนการแสวงหาความจริงหรือที่เราเรียกว่า “วิภาษวิธี” (Dialectic) ซึ่งพบว่าเป็นกระบวนการแสวงหาความจริงที่ตรงกันข้ามกับแนวคิดแบบกำหนดนิยม (determinism) วิภาษวิธีหมายถึงการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์แบบกำหนดซึ่งกันและกันระหว่างสิ่ง 2 สิ่ง เช่นความสัมพันธ์ระหว่าง สังคม กับ สื่อมวลชน ว่าทั้งสองส่วนมีส่วนเกี่ยวข้องและส่งเสริมกันอย่างไร นอกจากนี้ยังเป็นการต่อสู้กันทางความหมายเพื่อให้ได้ความเป็นจริงที่แท้ และเราจะพบว่ามีการเปลี่ยนแปลงความหมายของความเป็นจริงไปตามแต่ละช่วงเวลา²

หลักการที่สำคัญของกระบวนการวิภาษวิธี คือ การนำข้อเสนอมันที่มีเหตุผล (Thesis) และข้อคัดค้าน (Antithesis) มาหักล้างกัน โดยข้อคัดค้านที่มีเหตุผลมากกว่าจะสามารถหักล้างข้อเสนอมันที่มีเหตุผลน้อยกว่าในทำนองเดียวกันข้อคัดค้านที่มีเหตุผลด้อยกว่าจะไม่สามารถหักล้างข้อเสนอมันที่มีเหตุผลมากกว่า ถ้าหากข้อเสนอมันใดถูกหักล้างไปโดยข้อคัดค้านที่มีเหตุผลมากกว่า ก็จะนำเสนอข้อใหม่เพื่อคิดค้นกันต่อไป ซึ่งผลลัพธ์ระหว่างข้อเสนอมันและข้อคัดค้านที่มีเหตุผลคือเป้าหมายของการแสวงหาคือความจริงที่ถูกต้อง (Synthesis) และแก่นสำคัญของวิภาษวิธีนั้นมีอยู่ 2 ประการคือ การเปลี่ยนแปลงของสรรพสิ่ง และการเปลี่ยนแปลงนั้นเกิดเนื่องจากความขัดแย้ง

เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทย พบว่า การวิพากษ์สื่อในพื้นที่ออนไลน์มีลักษณะการนำข้อเสนอมันที่มีเหตุผล (Thesis) และข้อคัดค้าน (Antithesis) จนนำไปสู่ข้อสรุป (Synthesis) ด้วยเช่นกัน อย่างไรก็ตามการตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของข้อเท็จจริง

²สมเกียรติ ตั้งนโม, ทฤษฎีวิพากษ์สังคม-ทฤษฎีวิพากษ์วรรณกรรม [ออนไลน์], 14 มกราคม 2552.

ที่นำเสนอในข่าวผ่านกระทู้ "ข้อเท็จจริงของอุบัติเหตุที่เขาช่องตะโก ช่อง 3 ควรเข้ามาอ่าน" ซึ่งผู้ตั้งกระทู้เป็นผู้ที่อยู่ในเหตุการณ์จริง จากการสัมภาษณ์เนื้อหาการโต้ตอบในกระทู้ดังกล่าวพบว่ามีการโต้แย้งของสมาชิกคนหนึ่งที่โพสต์ว่าตามที่ผู้ตั้งกระทู้ได้เล่าว่ารถบรรทุกทั้ง 2 คันที่เกิดอุบัติเหตุมีสภาพพังยับเยินนั้นน่าจะไม่เป็นความจริงหรือมีความผิดพลาดบางประการ พร้อมทั้งให้เหตุผลว่าไม่น่าจะเป็นไปได้ตามหลักการไหลมาชน ทำให้ผู้ตั้งกระทู้ต้องกลับไปตรวจสอบข้อมูลที่เกิดขึ้นอีกครั้ง และก็พบว่าข้อมูลที่ตนเองได้โพสต์ไว้ั้นคลาดเคลื่อนเพราะเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริงตามรูปที่ปรากฏในภายหลังคือรถบรรทุกมีสภาพพังแค่เพียงส่วนหน้าที่เป็นส่วนคนขับเท่านั้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าการโต้แย้งดังกล่าวเป็นการประชันกันเชิงเหตุผลและข้อมูลที่มีหลักฐานเชิงประจักษ์พิสูจน์ได้ ทั้งนี้จากกล่าวได้ว่าในขั้นตอนการโต้แย้งเชิงเหตุผลนี้เป็นกระบวนการตรวจสอบข้อมูลจากผู้ที่เกี่ยวข้องโพสต์เนื้อหาภายในกระทู้ที่ตั้งคำถามเกี่ยวกับความคลาดเคลื่อนของการนำเสนอข่าวนั้นเอง

ความขัดแย้งเป็นหัวใจของวิชาชีพ หากไม่มีความขัดแย้งหรือความคิดเห็นที่ขัดแย้ง ก็จะไม่มีการพยายามหาเหตุผลหรือข้อโต้แย้งอื่น ๆ มาเพื่อสนับสนุนความเชื่อในแต่ละด้านเพื่อนำไปสู่ข้อสรุปที่ดีที่สุด การโต้เถียงในเว็บบอร์ดก็เช่นกัน ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอก็คือ หลังการตั้งกระทู้ มักจะมีผู้โพสต์ความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับต้นกระทู้และในหลายๆ กรณีก็นำไปสู่การสืบค้นข้อมูลเพื่อสนับสนุนความคิดเห็นของผู้ที่โพสต์ความคิดเห็นที่ขัดแย้งนั้นๆ อย่างไรก็ตามการนำไปสู่การวิพากษ์ที่ดีความคิดเห็นที่ขัดแย้งดังกล่าวจะต้องประกอบด้วยเหตุผลมีเป็นตรรกะ มีความน่าเชื่อถือ มีการอ้างแหล่งข้อมูล ไม่ใช่เป็นการกล่าวลอยๆ เท่านั้น เพราะไม่เช่นนั้นแล้วความขัดแย้งทางความเห็นที่เกิดขึ้นจะไม่นำไปสู่ข้อเท็จจริงที่ต้องการหา และอาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่ไม่เป็นประโยชน์ใดๆ อีกด้วย

ผลการวิจัยด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยมีแนวโน้มที่จะเน้นที่ตัวบุคคล มากกว่าจะเน้นที่ องค์กรสื่อ วิถีปฏิบัติ ชุมชน และความเป็นวิชาชีพของคนในวงการบันเทิงหรือวิทยุ-โทรทัศน์ สิ่งที่ค้นพบดังกล่าวทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยว่าแท้จริงแล้วอาจไม่ต่างอะไรกับการซุบซิบนินทา (Gossip) เพราะพบว่าประเด็นที่ผู้ใช้นิยมวิพากษ์กันในห้องเฉลิมไทยส่วนมากเป็นประเด็นระดับปัจเจก เช่น ความประพฤติ และชีวิตส่วนตัวของดารานักแสดงมากกว่าจะเป็นประเด็นระดับสาธารณะ เช่น ผลกระทบของเนื้อหาสื่อบางประเภทต่อเด็กและเยาวชน หากมีประเด็นระดับสาธารณะอยู่บ้างก็จะไม่ค่อยปรากฏบ่อยนัก ส่วนใหญ่จะถูกกำหนดด้วยเหตุการณ์หรือกระแสสังคมเป็นช่วงๆ ไป เช่นการนำเสนอภาพศพและภาพอุจาด ที่กลายมาเป็นกระแสของห้องเฉลิมไทยเมื่อพบว่าการนำเสนอข่าวภัยพิบัติของประเทศญี่ปุ่นเมื่อเกิดเหตุการณ์แผ่นดินไหวและสึนามิไม่นานมานี้ (11 มีนาคม 2554) ไม่มีการนำเสนอหรือเปิดเผยภาพผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ในครั้งนี้ ผู้ใช้หลายคนจึงเกิดตั้งคำถามกับสื่อมวลชนในประเทศไทยเกี่ยวกับการนำเสนอภาพอุจาดดังกล่าว ทั้งๆ ที่การนำเสนอภาพเหล่านี้อยู่กับ

สื่อมวลชนไทยมาโดยตลอดอย่างเช่น หนังสือพิมพ์ที่ขายดีที่สุดในประเทศไทยที่ยังนำเสนอภาพศพและภาพอุจาดเป็นข่าวหน้าหนึ่งอยู่เสมอ

นอกจากนั้นผลการวิจัยยังพบว่าห้องเฉลิมไทยยังคงใช้เหตุผลที่เป็นตรรกะอยู่ในระดับต่ำและมักเจือปนไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก ซึ่งในบางครั้งก็กลายเป็นความขัดแย้งหรือที่เรียกว่า “ดราม่า”^{3*} โดย “ดราม่า” ถือเป็นอุปสรรคสำคัญของการวิพากษ์ที่ดีเสมือนสนิมที่เกาะอาวูฐในการต่อสู้ทางอำนาจกับสื่อมวลชนกระแสหลัก ทำให้การใช้อาวูฐหรือเหตุผลโต้แย้งกับสื่อมวลชนทำได้ไม่ดีเท่าที่ควรจะเป็น

การพัฒนาการใช้เหตุผลให้มีคุณภาพก็จะถือว่าเป็นการพัฒนาเครื่องต่อรองกับอำนาจของสื่อมวลชนกระแสหลักด้วย จากการสัมภาษณ์นักสื่อสารมวลชนพบว่าส่วนใหญ่ยอมรับการตรวจสอบในพื้นที่ออนไลน์ก็ต่อเมื่อเนื้อหาในนั้นมีคุณภาพ น่าเชื่อถือ และไม่ได้เป็นการใช้อารมณ์เป็นหลัก

เมื่อเว็บบอร์ดเปิดโอกาสให้ผู้ดู ผู้ชม และผู้ฟัง สามารถที่จะปฏิเสธหรือตอบรับสื่อมวลชนตามปรัชญาการปฏิเสธแห่งการปฏิเสธ^{4**} (Negation of Negation) ทำให้สามารถต่อรองทางอำนาจกับสื่อมวลชนกระแสหลักซึ่งตามทฤษฎีเป็นผู้ครอบงำการรับรู้ความจริงในสังคม ในที่นี้หมายถึงการทำให้ช่องว่างทางอำนาจระหว่างสื่อมวลชนกระแสหลักกับประชาชนแคบลงคือ จากเดิมที่ประชาชนทำได้เพียงเป็นฝ่ายรับสื่อ ก็เปลี่ยนตัวเองมาเป็นผู้เสนอความต้องการ ผู้ตรวจสอบการทำงานของสื่อมวลชนกระแสหลัก และนำเสนอความจริงที่แตกต่าง สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดความสมดุลทางอำนาจระหว่างสื่อมวลชนและประชาชนทั่วไปมากขึ้น

นอกจากนั้น เมื่อพิจารณาร่วมกับแนวคิดของ Gramsci⁵ ที่เห็นว่า ในกระบวนการครอบงำ จะมีผลตอบรับได้ 3 แนวทาง คือ

1. เห็นด้วยและยอมรับการครอบงำดังกล่าว (Dominant Ideology)
2. เห็นตรงกันข้ามและไม่ยอมรับการครอบงำ (Opposition Ideology)
3. ประนีประนอม/ยอมรับแบบมีเงื่อนไข (Alternative Ideology)

จากผลการวิจัยพบว่ากระบวนการต่อต้านการครอบงำทางอำนาจจากสื่อมวลชนกระแสหลักที่สะท้อนผ่านห้องเฉลิมไทยแสดงถึงลักษณะของการประนีประนอมและยอมรับแบบมีเงื่อนไข (Alternative Ideology) มากกว่าการเห็นตรงข้ามหรือต่อต้านการครอบงำจากสื่อมวลชน

* ดราม่า คือ การแสดงความคิดเห็นที่เต็มไปด้วยอารมณ์ความรู้สึก และเสี่ยงให้เกิดความขัดแย้ง

** ปรัชญาการปฏิเสธแห่งการปฏิเสธ เชื่อว่า สามารถปฏิเสธสิ่งที่ตนไม่เคยปฏิเสธได้

⁵ กัญญา แก้วเทพ . การวิเคราะห์สื่อ : แนวคิดและเทคนิค. (กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์, 2552). หน้า

กระแสหลัก เพราะพบว่าผู้โพสเนื้อหาในเว็บบอร์ดไม่ได้ปฏิเสธวิถีของสื่อกระแสหลักโดยสิ้นเชิง เนื่องจากประเด็นส่วนใหญ่ของการตั้งกระทู้ยังคงวนเวียนอยู่กับสื่อกระแสหลักไม่ว่าจะเป็นดารา นักแสดงที่ค่อนข้างมีชื่อเสียง รายการโทรทัศน์ในสื่อกระแสหลัก หรือแม้แต่หนังสือสารมวลชนที่ห้องเฉลิมไทยนำมาเป็นประเด็นก็มักจะเป็นหนังสือสารมวลชนที่มีชื่อเสียงมากกว่า โดยลักษณะสื่อที่มักถูกพูดถึงในห้องเฉลิมไทยจะเป็นสื่อในเชิงพาณิชย์และสื่อระดับชาติไม่ใช่สื่อขนาดเล็ก สื่อท้องถิ่น หรือสื่อที่ไม่มุ่งหวังกำไร

ทั้งนี้การวิจัยยังพบว่าประเด็นเนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทยส่วนใหญ่จะไม่เกี่ยวข้องกับสื่อที่ไม่ใช่กระแสหลัก กล่าวคือ สื่อภาคประชาชนหรือสื่อท้องถิ่นอย่าง วิถีชุมชนที่มีจำนวนมากกว่า 6,000 สถานี^{6*} ทั่วประเทศกลับไม่ได้รับการกล่าวถึงเลยในกระทู้ของห้องเฉลิมไทย หรือสื่อเคเบิลทีวีที่มีมากกว่า 800 สถานี^{7**} ทั่วประเทศ ก็ไม่ได้รับความสนใจเช่นกัน จะมีพูดถึงก็แต่ ทรุวิชั่น ซึ่งเป็นผู้ประกอบการเคเบิลทีวีรายใหญ่ระดับชาติเท่านั้นขณะเดียวกันในส่วนของภาพยนตร์นอกกระแสก็มักไม่ได้เป็นประเด็นในพื้นที่แห่งนี้เช่นกันหากสื่อกระแสรองหรือสื่อทางเลือกจะปรากฏเป็นประเด็นวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยก็ต่อเมื่อเรื่องราวเหล่านี้ไปปรากฏเป็นข่าวหรือได้รับการนำเสนอในสื่อกระแสหลักเท่านั้น อย่างในกรณีของภาพยนตร์เรื่องแสงศตวรรษ^{8***} ที่ไม่มีการพูดถึงในห้องเฉลิมไทย ก่อนจะมีการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการไม่อนุญาตให้เรื่องนี้ฉายในไทย เพราะผู้กำกับภาพยนตร์เรื่องนี้ตัดสินใจไม่นำภาพยนตร์เข้าฉายหลังจากภาพยนตร์เรื่องนี้ไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการเซนเซอร์ไทยหากตัดจากล้าคดียุติออกไป 4 ฉากเมื่อเรื่องราวเหล่านี้ถูกนำเสนอในสื่อกระแสหลัก พบว่าหลังจากนั้นเรื่องนี้ก็กลายเป็นกระแสในห้องเฉลิมไทยให้พบทวนกระบวนกรเซนเซอร์ในประเทศไทยได้อย่างไม่ยากเย็น

* ตัวเลขล่าสุดของจำนวนสถานีวิทยุชุมชนที่มีผู้แจ้งขึ้นทะเบียนมีจำนวน 6,521 สถานี (รศ.ดร.พนา ทองมีอาคม กรรมการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 11 กุมภาพันธ์ 2554)

** ตัวเลขล่าสุดของจำนวนเคเบิลทีวีที่มีผู้แจ้งขึ้นทะเบียนมีจำนวน 814 สถานี (รศ.ดร.พนา ทองมีอาคม กรรมการสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียงกิจการโทรทัศน์และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ, 10 มกราคม 2554)

*** ภาพยนตร์เรื่องนี้สร้างและกำกับโดย อภิชาติพงศ์ วีระเศรษฐกุล ซึ่งเป็นผู้กำกับไทยที่มีชื่อเสียงในต่างประเทศที่ยืนยันด้วยรางวัลที่มีชื่อเสียงต่างๆมากมาย กำหนดฉายในประเทศไทย ในวันที่ 19 เมษายน พ.ศ. 2550 แบบจำกัดโรง จำนวน 2 โรง แต่ภาพยนตร์ไม่ผ่านการพิจารณาของคณะกรรมการพิจารณาภาพยนตร์เมื่อวันที่ 2 เมษายน และ 10 เมษายน พ.ศ. 2550 โดยมีเงื่อนไขให้ตัดฉากล้าคดียุติออกไป 4 ฉาก ซึ่งทางคณะกรรมการซึ่งว่ามีผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กรศาสนาและองค์กรทาง การแพทย์ จึงจะอนุญาตให้ฉายได้ ซึ่งอภิชาติพงศ์ได้ตัดสินใจที่ไม่ฉายภาพยนตร์เรื่องนี้ในประเทศไทย

แม้ว่าเราจะพบว่าผู้ใช้ยังคงไม่ได้เห็นตรงข้ามหรือไม่ยอมรับการครอบงำของสื่อมวลชนก็จริง แต่เมื่อพิจารณาจะเห็นได้ว่าเดิมทีก่อนที่จะมีพื้นที่ออนไลน์หรือเว็บบอร์ด ด้วยข้อจำกัดของเทคโนโลยีสื่อดั้งเดิมอย่างวิทยุ โทรทัศน์ และหนังสือพิมพ์ ประชาชนอยู่ในฐานะผู้รับสารและค่อนข้างอยู่ในภาวะจำยอมต่อการครอบงำจากสื่อมวลชนกระแสหลักในการรับรู้ความจริงในสังคม แต่ปัจจุบันประชาชนซึ่งเข้าถึงพื้นที่ออนไลน์และมีทักษะในการใช้สื่อใหม่สามารถผลิตเนื้อหาเองได้ โดยเฉพาะห้องเฉลิมไทยในเว็บไซต์พันทิปดอทคอมที่เป็นพื้นที่รวบรวมผู้ที่สนใจในเรื่องราวของวงการบันเทิง วิทยุ-โทรทัศน์ และสื่อสารมวลชน ทำให้เกิดการต่อรองและประนีประนอมทางอำนาจจากข้อมูลข่าวสารที่ผู้ใช้เว็บบอร์ดนำเสนอและแลกเปลี่ยนกันเพื่อวิพากษ์และตรวจสอบความจริงในสื่อกระแสหลัก ทำให้เกิดทางเลือกทางอุดมการณ์เกิดขึ้นนั่นเอง

ห้องเฉลิมไทย พันทิปดอทคอมในฐานะชุมชนออนไลน์

ตามแนวคิดของ Jones 1995⁹ ได้กล่าวถึงชุมชนออนไลน์ ว่าเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ใช้ในการถกเถียงในประเด็นต่างๆ ซึ่งผู้มีส่วนร่วมยังคงได้พบปะและเผชิญหน้ากัน แต่ทั้งนี้ต้องนิยามความหมายของคำว่า พบปะ (meet) และคำว่า เผชิญหน้า (face) เสียใหม่

เมื่อพิจารณาในส่วนของห้องเฉลิมไทยพบว่า ชุมชนออนไลน์เฉลิมไทยเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ใช้ในการถกเถียงประเด็นเกี่ยวกับสื่อมวลชนที่เน้นในเรื่องของความบันเทิง โดยผู้ใช้แต่ละคนมีส่วนร่วมในกิจกรรมดังกล่าวอย่างแข็งขัน

นอกจากนั้นยังมีแนวคิดที่ว่าชุมชนออนไลน์ได้รับการยอมรับทางสังคมและมีบทบาทมากยิ่งขึ้น เพราะมีคุณลักษณะสำคัญที่แตกต่างจากชุมชนในรูปแบบเดิม¹⁰ คือ

1. จิตสำนึกร่วม (Conscious) เป็นคุณลักษณะสำคัญที่สุด เพราะชุมชนในรูปแบบนี้สมาชิกในชุมชนมีความตื่นตัวและตระหนักรู้สูง (High degree of awareness) ต่อประเด็นและปัญหาต่างๆ ในระดับปัจเจกบุคคลและสังคมส่วนรวม เช่น ด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง
2. หลักการและจุดมุ่งหมาย (Principle and purpose) ตั้งอยู่บนหลักความเสมอภาค (Equity) และยั่งยืน
3. การปฏิบัติการ (Action) ที่สามารถยืดหยุ่น (Flexible) และปรับเปลี่ยน (Adjustment) ได้ตามความต้องการ

⁹พิสุทธิณี บัวทรัพย์, "การขยายเครือข่ายและเสริมสร้างอัตลักษณ์กลุ่มวัฒนธรรมย่อยปาร์ตี้ดินตึ้นนอกกระแสผ่านทางเว็บไซต์ myspace.com," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

¹⁰นิดา หมอชาติ, "ไอเคเนชั่นบล็อกในฐานะวารสารศาสตร์ภาคพลเมือง," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารบัณฑิต สาขาวารสารสนเทศ คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2551).

เมื่อนำมาพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยพบว่า คุณลักษณะของชุมชนออนไลน์ในแนวคิดดังกล่าว ห้องเฉลิมไทยปรากฏชัดในคุณลักษณะแรก คือ จิตสำนึกร่วม ห้องเฉลิมไทยถือเป็นห้องที่มีจิตสำนึกร่วมสูง เพราะผู้ใช้เว็บบอร์ดห้องเฉลิมไทยมีความตื่นตัวและตระหนักสูงต่อประเด็นปัญหาต่างๆ ในสังคม เพียงแต่ว่าในสถานการณ์ปกติการโพสต์ประเด็นกระทู้จะเน้นไปที่เรื่องราวที่ปรากฏเป็นข่าวที่มีลักษณะบันเทิงเสียมากเท่านั้นเอง

ผู้วิจัยยังสังเกตได้ว่าเมื่อมีเหตุการณ์สำคัญที่ไม่ใช่เรื่องบันเทิงแต่เป็นกระแสสังคม ไม่ว่าจะภัยธรรมชาติหรืออุบัติเหตุร้ายแรงเกิดขึ้น กระทู้หลายกระทู้จะกล่าวถึงเหตุการณ์ดังกล่าวและ มีผู้สนใจเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเป็นจำนวนมากสิ่งที่เกิดขึ้นเหล่านี้ทำให้ห้องเฉลิมไทยได้รับการยอมรับจากสังคมว่ามีบทบาทต่อสื่อกระแสหลัก

ในขณะเดียวกันในคุณลักษณะต่อมาคือ หลักการความเสมอภาคและความยั่งยืน พบว่าในห้องเฉลิมไทยยังอยู่ในระดับต่ำมาก เพราะหากว่าในชุมชนแห่งนี้ตั้งอยู่บนความเสมอภาคในการแสดงความคิดเห็นแล้ว จะต้องให้สิทธิผู้ที่เป็นสมาชิกสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเท่าเทียมกัน แต่กลับพบว่าในเว็บไซต์พื้นที่นั้นแบ่งสมาชิกออกเป็น 3 ประเภท คือ สมาชิกที่เป็นโนมยัม สมาชิกที่ใช้หมายเลขโทรศัพท์ และสมาชิกประเภทบัตรผ่าน โดยที่ทั้ง 3 ประเภทให้สิทธิกับสมาชิกประเภทโนมยัมมากที่สุดโดยสามารถที่จะโพสต์แสดงความคิดเห็นได้ทุกห้องและสามารถใช้ระบบคะแนนสมาชิกได้ ส่วนอีกสองประเภทจะสามารถโพสต์ได้ในบางห้องเท่านั้นโดยเฉพาะในห้องที่มีความสุ่มเสี่ยงจะเกิดประเด็นที่นำไปสู่การแสดงความคิดเห็นที่ขัดแย้งกันได้ง่ายอย่างห้องเฉลิมไทยและห้องราชดำเนินซึ่งเป็นห้องที่พูดคุยเกี่ยวกับเรื่องการเมือง สมาชิกทั้งสองประเภทนี้จะได้รับการจำกัดสิทธิ และนอกจากนั้นสมาชิกประเภทบัตรผ่านยังไม่สามารถที่จะโหวตกระทู้และกดลบความคิดเห็นได้

ส่วนในเรื่องของความยั่งยืนพบว่าการเป็นสมาชิกในเว็บไซต์พื้นที่ไม่ยังขาดความมั่นคงอยู่มาก ผู้ดูแลเว็บไซต์มีสิทธิขาดที่จะยกเลิกความเป็นสมาชิกผู้ใช้คนใดก็ได้ ทั้งในลักษณะที่สมาชิกทำผิดกฎ กติกา และมารยาทที่ทางเว็บไซต์กำหนด และในลักษณะการยกเลิกโดยตัดสินจากดุลยพินิจของผู้ดูแลเว็บไซต์เพียงอย่างเดียว

ในคุณลักษณะสุดท้ายในเรื่องของความยืดหยุ่นของการใช้ เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยก็ยังคงพบว่าอยู่ในระดับต่ำเช่นกัน ผู้ใช้เว็บบอร์ดยังจำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎ กติกา และมารยาทที่ทางเว็บกำหนด นอกจากนี้ผู้ใช้ยังไม่สามารถที่จะปรับแต่งรูปแบบการแสดงความเห็นได้เอง อย่างเช่น การโพสรูปจะถูกจำกัดไม่ให้เกิน 200 Kb และไม่อนุญาตให้อัพโหลดคลิปวีดีโอผ่านหน้าเว็บโดยตรงหากผู้ใช้ต้องการโพสคลิปวีดีโอจะห้องไปทำการอัปโหลดที่เว็บผู้ให้บริการและนำที่อยู่ของเว็บไซต์ (url) นั้นๆ มาโพสแทนและหากผู้ใช้มีความประสงค์จะทำ

การเปลี่ยนแปลง ต้องยื่นเรื่องต่อผู้ดูแลเว็บไซต์ให้พิจารณา หากผู้ดูแลเห็นสมควรก็จะดำเนินการให้ ดังนั้นจะเห็นว่าผู้ที่มีบทบาทเพียงแค่นี้เป็นผู้นำเสนอความคิดเห็นในพื้นที่แห่งนี้เท่านั้น

ห้องเฉลิมไทยกับการเป็นพื้นที่สาธารณะที่ยังห่างไกลอุดมคติ

ในสังคมประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม นั้น จะต้องมีองค์ประกอบหลักในแง่ของสิทธิและเสรีภาพอย่างน้อย 3 องค์ประกอบ ประการแรกคือ ประชาชนทุกคนพึงมีสิทธิและโอกาสในการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างเท่าเทียมกัน ประการที่สองคือ ประชาชนทุกคนมีสิทธิในการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและชุมชน ในการที่จะดำรงอยู่และจัดการปกครองตนเองร่วมกัน อันจะนำไปสู่ ประการที่สามคือ ประชาชนพลเมืองในสังคมประชาธิปไตยพึงมีส่วนร่วมทางการเมือง เพื่อที่จะกำหนดนโยบายและชะตากรรมของสังคมร่วมกัน ทั้งนี้สังคม ประชาคมและชุมชนจะต้องมีระบบการสื่อสารซึ่งเป็น “พื้นที่สาธารณะ” (Public Sphere) ซึ่งเปิดกว้างสำหรับประชาชนทุกคนได้เข้าถึงอย่างเสมอภาคกัน พื้นที่สาธารณะจะทำหน้าที่เป็นเวทีสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร อภิปรายโต้แย้ง รวมทั้งแสดงความคิดเห็นร่วมกันในเรื่องต่างๆที่เป็นประเด็นสาธารณะภายในสังคม¹¹

ความหมายของคำว่า “พื้นที่สาธารณะ” ประกอบด้วยคำ 2 คำ คือคำว่า “พื้นที่” และคำว่า “สาธารณะ” ความหมายของคำ 2 คำนี้ก็เหมือนคำทั้งหลายกล่าวคือ ถูกนิยามและถูกช่วงชิงคำนิยามมาอยู่ตลอดช่วงยุคสมัยประวัติศาสตร์ที่คนแต่ละกลุ่มได้มีอำนาจในการให้คำนิยามคำว่า “พื้นที่” นั้นประกอบด้วยลักษณะที่เป็นทั้งรูปและนามธรรม ในแง่รูปธรรม “พื้นที่” หมายถึง อาณาบริเวณแห่งใดแห่งหนึ่ง (area) ที่มีการแบ่งกันเขตเอาไว้อย่างแน่นอน (boundary) เช่น พื้นที่ในโรงงาน พื้นที่ในบ้าน พื้นที่ในบริเวณวัด พื้นที่ในห้างสรรพสินค้า ฯลฯ นอกจากความหมายรูปธรรมดังกล่าวแล้ว “พื้นที่” ยังมีความหมายทางสังคม การเมือง และวัฒนธรรม ที่มีลักษณะเป็นนามธรรม

สำหรับคำว่า “สาธารณะ” นั้น ในความหมายที่เข้าใจกันโดยทั่วไปคือ คำว่า “ส่วนรวม” (public) ซึ่งมักจะถูกให้นิยามโดยเปรียบเทียบกับคู่ที่ตรงกันข้ามคือคำว่า “ส่วนตัว” (private)¹²

โดยความเป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ

1. เป็นพื้นที่ไม่ว่าใครก็ตามต้องสามารถที่จะเข้าถึงพื้นที่นี้ได้เหมือนกัน

¹¹พิรงรอง รามสูต, “สื่อภาคประชาชน,” (รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการ การปฏิรูประบบสื่อ: การกำกับดูแลเนื้อหาโดยรัฐ การกำกับดูแลตนเอง และสื่อภาคประชาชน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2547).

¹²กาญจนา แก้วเทพ . สื่อสารมวลชน : ทฤษฎีและแนวทางการศึกษา (กรุงเทพฯ : แบรินด์เอจ, 2543) หน้า 171.

2. เป็นพื้นที่ที่ปราศจากอำนาจบังคับในกระบวนการตัดสินใจ
3. เป็นพื้นที่ที่ไม่มีลำดับชั้นทางสังคม
4. เป็นพื้นที่ที่ประชาชนอยู่ใต้กฎหมายที่ยุติธรรมอย่างเสมอภาค
5. เป็นพื้นที่ที่มีการทำข้อตกลงร่วมกันของสมาชิกด้วยหลักเหตุและผลโดยทุกคน

มีความรู้เท่าเทียมกัน

เมื่อพิจารณาในบริบทของห้องเฉลิมไทยเว็บไซต์พื้นที่ปิดทศคอมแล้วจะพบว่าห่างไกลแนวคิดพื้นที่สาธารณะในอุดมคติอยู่มาก แม้ว่าด้วยคุณลักษณะของสื่อใหม่จะเอื้อให้เว็บบอร์ดพัฒนาและปรับปรุงตัวเองให้เป็นพื้นที่สาธารณะก็ตาม ไม่ว่าจะเป็น

การสื่อสารแบบต่างที่ต่างเวลา (Asynchronous) ที่เปิดโอกาสการแสดงความคิดเห็นให้มากขึ้น เพราะผู้ใช้สามารถโต้ตอบหรือแสดงความคิดเห็นได้โดยไม่ต้องใช้เวลาหรืออยู่ในสถานที่เดียวกัน ผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องอ่านข้อความนั้นพร้อมๆ กันเหมือนการดูทีวี เพราะแม้ว่าผู้ใช้จะใช้เว็บบอร์ดในเวลาเหลื่อมล้ำกัน แต่ก็สามารถที่จะรับรู้เรื่องราวที่เกิดขึ้นและร่วมกันแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ ได้เช่นกัน ถือเป็นโอกาสให้เกิดการสื่อสารระหว่างกันมากขึ้น

ความรวดเร็วและมีพลวัตสูง (Speed & robustness) ที่เปิดโอกาสให้เกิดการโต้ตอบอย่างฉับพลันทันที ผู้ถามสามารถได้รับคำตอบได้ในเวลาอันรวดเร็ว และด้วยความเป็นพลวัตสูงทำให้ประเด็นที่ถกเถียงกันทันต่อเหตุการณ์ต่างๆ ได้ความคิดเห็นที่หลากหลายในเวลาอันสั้น อย่างไรก็ตามในกระทู้เกี่ยวกับการติดตามชมละครดอกส้มสีทอง¹³ พบว่าในเวลาเพียงครึ่งชั่วโมงมีผู้เข้ามาแสดงความคิดเห็นมากกว่า 100 ความคิดเห็นเลยทีเดียว

การเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหา (User generate content: UGC) เป็นลักษณะเด่นของเว็บ 2.0 เพราะมีการพัฒนาการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้งานด้วยกัน แทนที่จะเป็นลักษณะของการให้บริการอ่านอย่างเดียว ลักษณะของเว็บ 2.0 นั้นก่อให้เกิดการสร้างเนื้อหา ที่รวดเร็ว และมีการแบ่งปันข้อมูลที่ง่ายขึ้นผู้ใช้ไม่จำเป็นต้องมีทักษะด้านคอมพิวเตอร์มากนักก็สามารถสร้างเนื้อหาต่างๆ ได้นั้น

แต่ในทางกลับกันจากการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม พบว่าการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้เป็นผู้สร้างเนื้อหาไม่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงต่อการสื่อสารบนเว็บบอร์ดในเว็บไซต์พื้นที่ปิดทศคอมนักด้วยข้อจำกัดของรูปแบบการแสดงความคิดเห็นที่ยังเหมือนเดิม แม้จะมีการเพิ่มบริการในส่วนของ bloggong ไว้ให้ผู้ใช้บริการสามารถสร้างเนื้อหาต่างๆ โดยจะปรากฏลิงค์ไว้ข้างๆ ลอกอินของผู้ส่งก็ตาม แต่พบว่าเป็นจุดประสงค์การแสดงความคิดเห็นที่แตกต่างกันนำมาใช้ทดแทนกันไม่ได้

¹³ ละครที่ออกอากาศทางสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 เวลา 20.30 น. - 22.45 น. นักแสดงนำคือ ชมพู่ อารยา เอฮาร์เก็ต ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ล่อแหลม โดยเป็นความสัมพันธ์เชิงชู้สาวระหว่างหญิงสาวกับชายหลายคน

การแสดงความคิดเห็นยังคงไม่แตกต่างระหว่าง ยุค 1.0 กับยุค 2.0 ที่เน้นให้การแสดงความคิดเห็นง่ายขึ้นยุคแรกแสดงความคิดเห็นได้อย่างไร ยุคหลังก็ยังคงแสดงความคิดเห็นได้อย่างนั้น แม้จะมีทางเลือกให้สามารถแสดงคลิปได้ทันทีแทนที่จะโพสที่อยู่เว็บไซต์ (url) เหมือนก่อนหน้านี้ แต่ทางเว็บก็ไม่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถอัปโหลดคลิปได้โดยตรงจากเว็บเช่นเดิม การแสดงความคิดเห็นจึงยังคงออกมาในรูปแบบ ข้อความและรูปภาพเช่นเดิม การโพสคลิปก็ไม่ต่างจากในยุคแรกมากนักแม้ว่าเทคโนโลยีจะเอื้อมากกว่าเดิมก็ตาม

นอกจากนั้นการควบคุมจากเว็บมาสเตอร์ก็ทำให้เกิดการจะจำกัดเสรีภาพในการแสดงออก ทำให้ลักษณะเด่นของสื่อใหม่อย่างความเป็นนิรนาม (Anonymity) ถูกประนีประนอมความเป็นนิรนามที่เคยทำให้ผู้ใช้กล้าที่จะโพสความคิดเห็นต่างๆตามที่ตนคิดถูกทำให้หายไปด้วยระบบ (one login one ID) ที่เชื่อมโยงกับเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักของผู้ใช้ เพื่อให้โปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้

กล่าวคือแม้ว่าพื้นที่ออนไลน์จะยังลักษณะความนิรนามไว้โดยผู้ใช้งานกันจะไม่ทราบตัวตนซึ่งกันและกัน แต่ไม่ใช่สำหรับเว็บมาสเตอร์และผู้ดูแลเว็บไซต์เพราะด้วยกฎหมายและการกำกับดูแลที่เข้มงวดจากทางเว็บที่จำเป็นต้องหาผู้รับผิดชอบเมื่อมีการกระทำผิด ฉะนั้นแล้วการแสดงความคิดเห็นต่างๆ แม้จะมีเสรีภาพมากกว่ายุคก่อนที่จะมีพื้นที่ออนไลน์ แต่ก็ยังพบว่าห่างไกลแนวคิด เสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of expression) ซึ่งเป็นแนวคิดพื้นฐานของพื้นที่สาธารณะมากอยู่ดี

นอกจากนั้นยังพบปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลให้ห้องเฉลิมไทยยังคงห่างไกลแนวคิดพื้นที่สาธารณะอยู่มาดั่งนี้

1. สภาพทางการเมืองและสังคม (Social / Political condition)

ปัจจุบันประเทศไทยอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านทางการเมือง ส่งผลให้สังคมมีความเปราะบางทางด้านความรู้สึกทางการเมืองเป็นอย่างมาก ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ทางการเมืองที่ต่อต้านและสนับสนุน พตท.ทักษิณ ชินวัตร อดีตนายกรัฐมนตรี ส่งผลให้เกิดการแตกแยกทางความคิดและสุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการปะทะกันทางความคิดอย่างรุนแรงแม้เป็นวงกว้างในสังคมไทยการแสดงความคิดเห็นเรื่องการเมืองกลายเป็นเรื่องอ่อนไหวและมีแนวโน้มนำไปสู่ความขัดแย้งได้ง่าย พร้อมๆกับการนำเอาความคิดเห็นของฝ่ายที่สนับสนุนอดีตนายกทักษิณไปยึดโยงกับอุดมการณ์ที่เป็นบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักของไทยที่ให้ความเคารพและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ โดยฝ่ายที่สนับสนุนอดีตนายกรัฐมนตรีทักษิณถูกกล่าวหาว่าเป็นกลุ่มที่ต่อต้านและพยายามที่จะทำลายบรรทัดฐานดังกล่าว ทำให้การเคลื่อนไหวในสังคมออนไลน์ที่ในระยะแรกดูเหมือนจะเป็นพื้นที่ระบายความอัดอั้นถูกจำกัดด้วยกฎหมายและบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

จากสถานการณ์ข้างต้นส่งผลให้ การแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นการเมืองและสถาบันหลักของสังคมไทยถูกมองว่าเป็นการถ่ายทอดอุดมการณ์ของแต่ละฝ่ายอย่างชัดเจน และแบ่งแยกอย่างเด็ดขาด ทั้งๆที่การแสดงความคิดเห็นของมนุษย์มีความซับซ้อนเกินกว่าจะแบ่งแยกเป็นสองฝ่ายได้ การแสดงความคิดเห็นที่เคยมีความหลากหลายและแตกต่าง ซึ่งเป็นพื้นฐานที่สำคัญของแนวคิดพื้นที่สาธารณะ ค่อยๆ เลื่อนหายไปจากพื้นที่ออนไลน์ ห้องเฉลิมไทยก็เช่นกัน แม้ว่าประเด็นหลักที่สมาชิกในห้องนี้มักนำมาพูดคุยและถกเถียงจะไม่ใช่เรื่องการเมืองก็ตาม แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าการแยกเรื่องราวการเมืองออกจากพื้นที่ที่พูดคุยเรื่องสื่อนั้นยากมาก เพราะการแสดงความคิดเห็นมักหลบเลี่ยงโดยการชูบางประเด็นและแฝงประเด็นที่ต้องสารสื่อสารไว้ ยกตัวอย่างเช่น กล่าวถึงการทำหน้าที่ของสื่อมวลชนว่าไม่เป็นกลางในการรายงานการสถานการณ์ข่าว การชุมนุม หรือการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับการทำหน้าที่ของรัฐบาล ซึ่งในส่วนของ การแสดงความคิดเห็นย่อมจะต้องมีเรื่องการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องอย่างแน่นอนไม่มากก็น้อย ทำให้ห้องเฉลิมไทยต้องประสบกับปัญหาการเฝ้าระวังดูแลไม่ให้เนื้อหาที่ปรากฏเข้าข่ายผิดกฎหมายด้วยเช่นกัน แม้ว่าเนื้อหาหลักๆในห้องนี้จะไม่ใช่เรื่องการเมืองก็ตาม ในบางกระทู้แม้ว่าผู้แสดงความคิดเห็นส่วนใหญ่จะมุ่งที่จะวิพากษ์การทำงานของสื่อ หากแต่เมื่อมีประเด็นทางการเมืองมาเกี่ยวข้องก็ทำให้กระทู้ต่างๆถูกลบโดยผู้ดูแลระบบได้ ด้วยเหตุผลว่ามีความสุ่มเสี่ยงที่จะผิดกฎหมายและก่อให้เกิดความแตกแยกในสังคม

นอกจากนั้นบรรทัดฐานทางสังคมกระแสหลักเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์ ก็ถือเป็นปัญหาพอสมควรเพราะนอกจากจะสุ่มเสี่ยงที่จะผิดกฎหมายแล้ว กระแสของสังคมกระแสหลักก็เป็นตัวกำหนดให้ทิศทางการแสดงความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกันอย่างเห็นได้ชัด ทำให้เนื้อหาที่ปรากฏในห้องเฉลิมไทยจะมีเฉพาะเนื้อหาที่เป็นด้านบวกต่อสถาบันฯเท่านั้น โดยวิธีการจัดการของเว็บมาสเตอร์เกี่ยวกับประเด็นนี้ คือ เมื่อมีกระทู้ที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสถาบันพระมหากษัตริย์และมีแนวโน้มที่จะผิดกฎหมายทางเว็บจะลบความคิดเห็นที่สุ่มเสี่ยงและปิดการแสดงความคิดเห็นในกระทู้ นั้น คงเหลือไว้แต่เนื้อหาที่ไม่ผิดกฎหมายโดยไม่ลบกระทู้แต่อย่างใด

ในช่วงเวลาปกติ อารมณ์ความรู้สึก การสนับสนุน การแบ่งออกอย่างชัดเจนของผู้สนับสนุนทางการเมืองอาจไม่รุนแรงและชัดเจนมากนัก แต่กับสังคมที่มีลักษณะของการขัดแย้งกันทางความคิดและความแตกต่างของการสนับสนุนกลุ่มก้อนทางการเมือง เนื้อหาที่ถูกเฝ้าระวังอย่างมากคือ เนื้อหาที่มีแนวโน้มจะกระทบความมั่นคงในประเทศหรืออาจก่อให้เกิดความขัดแย้งในประเทศ รวมไปถึงเนื้อหาที่มีลักษณะหมิ่นพระบรมเดชานุภาพด้วยสิ่งเหล่านี้จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การแสดงความคิดเห็นในสังคมไทยยังห่างไกลคำว่าเสรีและหลากหลายซึ่งถือเป็นพื้นฐานสำคัญของแนวคิดพื้นที่สาธารณะอย่างสิ้นเชิง

2. กฎหมายและการกำกับดูแล (Regulation & law)

จากความกังวลของภาครัฐว่าการเปิดพื้นที่เสรีบนอินเทอร์เน็ตมากเกินไปอาจจะนำไปสู่การก่อความไม่สงบ กระทบความมั่นคงของประเทศ และอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งให้เกิดขึ้นในสังคมได้นำไปสู่การออกพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 ที่ส่งผลต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นบนอินเทอร์เน็ตอย่างมาก^{14*}

การแสดงความคิดเห็นบนเว็บไซต์ได้รับผลกระทบจากกฎหมายดังกล่าวอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยนอกจากจะเป็นการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นที่ผิดกติกาสากลทั่วไป^{15**} อย่างเข้มข้นแล้ว ผลการวิจัยยังพบว่าหลายเรื่องที่ไม่ใช่กติกาสากลก็ไม่สามารถที่จะถูกเอ่ยถึงบนพื้นที่ออนไลน์ได้ เพราะเรื่องบางอย่างก็ง่ายที่จะเข้าข่ายผิดกฎหมายและแม้ว่าเว็บพื้นที่จะขึ้นชื่อเรื่องการกำกับดูแลที่เข้มข้นกว่าเว็บไซต์อื่น ๆ มาก่อนหน้าที่จะมีพระราชบัญญัติดังกล่าว แต่พบว่าหลังจากจากบังคับใช้กฎหมายแล้ว การกำกับดูแลของพื้นที่ก็มีการเปลี่ยนแปลง โดยเพิ่มกฎและระเบียบเกี่ยวกับการโพสต์เนื้อหาให้เคร่งครัดมากขึ้นกว่าเดิมเช่นกัน

การบังคับใช้กฎหมายฉบับนี้ได้เปลี่ยนพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของผู้ใช้ไปค่อนข้างมาก ความเป็นนิรนามแทบจะหายไปจากพื้นที่ออนไลน์ ทุกสิ่งทุกอย่างที่ถูกโพสต์ในเว็บบอร์ด ต้องสามารถที่จะระบุตัวตนได้เพราะเมื่อผู้ใช้กระทำผิดจะได้สามารถระบุผู้กระทำผิดได้ และหากว่าไม่สามารถระบุผู้กระทำผิดหรือปล่อยให้มีการเปิดเผยเนื้อหาที่ผิดกฎหมาย ผู้ให้บริการต้องรับผิดชอบโดยมีภาระการรับผิดชอบเท่ากับผู้กระทำผิดตามมาตรา 15 ตามพรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ฯ (ดูรายละเอียดภายใต้ 3.ความเป็นเจ้าของ ในหน้าถัดไป)

สาระของกฎหมายฉบับนี้ค่อนข้างซับซ้อนและค่อนข้างยากที่จะตีความให้ชัดเจนในบางประเด็น เหมือนอย่างในกรณีเนื้อหาลามกอนาจาร^{16***} เราสามารถบอกได้ว่าห้ามเปิดเผย

* มีความพยายามจะผ่าน ร่าง พรบ.อาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ตั้งแต่ปี 2539แต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จ จนกระทั่งในปี 2550 หลังเหตุรัฐประหารได้เกิดกรณีการโพสต์คลิปวิดีโอหมิ่นพระบรมเดชานุภาพโดยมีการตัดแต่งภาพอย่างไม่เหมาะสม จนเป็นแรงกระตุ้นให้ร่าง พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิดทางคอมพิวเตอร์ ปี 2550 ผ่านสภานิติบัญญัติแห่งชาติพ.ศ. 2549 ภายใต้คณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ ซึ่งเป็นสภาที่ไม่มีฝ่ายค้าน

** กติกาสากลคือ การไม่ใช้คำพูดหยาบคาย หมิ่นประมาท ลามกอนาจาร หรือก่อให้เกิดความขัดแย้ง

*** เมื่อพิจารณาตามตัวบทกฎหมายและแนวคำพิพากษาศาลฎีกา ภาพลามกอนาจาร หมายถึงสิ่งที่ผู้พบเห็นแล้วมีความรู้สึกน่าอึดอัดบ้ดสี น่าอับอายเป็นสิ่งที่แสดงออกในรูปของภาพเปลือยมนุษย์ ภาพอวัยวะเพศ ทั้งหญิงและชายหรือภาพการร่วมเพศโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้พบเห็นเกิดความใคร่ทางการมรมณ์ไม่ว่าจะเป็นภาพเขียน ภาพพิมพ์ ภาพระบายสี สิ่งพิมพ์ รูปภาพภาพโฆษณา เครื่องหมาย รูปถ่าย ภาพยนตร์ แถบบันทึกเสียง แถบบันทึกภาพหรือสิ่งอื่นใดก็ตาม หากมีลักษณะและจุดประสงค์ดังกล่าวล้วนเป็นสิ่งลามกทั้งสิ้น (ธนัชชัย ผดุงธิตติ, สิ่งลามกกับผู้กระทำความผิดทางเพศ , 2545)

ให้เห็นอวัยวะเพศ แต่กับประเด็นเรื่องการเมืองและสถาบันพระมหากษัตริย์นั้นยากที่จะบอกได้ว่า สิ่งไหนเรียกว่าล้ำเส้นของกฎหมาย

สิ่งที่น่าแปลกใจสำหรับปัจจัยด้านกฎหมายคือ ผลของการบังคับใช้มาตรา 16^{17*} ตาม พรบ. ที่ว่าด้วยเรื่องการติดต่อและหมิ่นประมาทบุคคลทั่วไป กลับพบว่าดารานักแสดงไม่ได้รับการปกป้องเท่าที่ควรจะเป็นไม่ว่าจะภาพที่มีลักษณะสุมเสี่ยงให้เข้าข่ายลามกอนาจาร หรือหมิ่นประมาท จากผลการวิจัยพบว่าการแสดงความคิดเห็นเรื่องราวเกี่ยวกับดารานักแสดง มักแสดงความคิดเห็นกันอย่างเปิดเผยและรุนแรงโดยไม่ผิดกฎหมายแต่อย่างใด ซึ่งเป็นภาพสะท้อนของกฎหมายนี้ได้เป็นอย่างดีว่าเป็นการมุ่งเน้นเฉพาะประเด็น เช่น การหมิ่นสถาบันเบื้องสูงซึ่งอยู่ภายใต้ความมั่นคงของชาติเป็นสำคัญแต่ในส่วนของบุคคลทั่วไปกลับไม่มีการดำเนินคดีเท่าที่ควร^{18**}

หากต้องการเป็นพื้นที่สาธารณะย่อมจะต้องเรียนรู้ความขัดแย้งและความหลากหลายของความคิดเห็น ให้เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น แต่เมื่อกฎหมายที่บังคับใช้ห้ามไม่ให้แสดงความคิดเห็นที่อาจจะก่อให้เกิดความขัดแย้งและความหลากหลายเสียเอง ก็นับว่าเป็นเรื่องยากที่จะทำให้พื้นที่ออนไลน์เป็นพื้นที่สาธารณะอย่างแท้จริง ซึ่งในกรณีของห้องเฉลิมไทยที่เป็นส่วนหนึ่งของเว็บไซต์พันทิปที่เป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของร่วมรับผิดชอบและรับผิดชอบในกรณีที่ผิดกฎหมาย ก็ยิ่งเป็นการตอกย้ำให้คำว่าพื้นที่สาธารณะห่างไกลห้องเฉลิมไทยไปทุกที

3. ภาวะการรับผิดชอบของตัวกลาง (Intermediary liability)

พระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์พ.ศ. 2550 ได้ระบุว่าผู้ที่เป็นเจ้าของหรือให้บริการเว็บบอร์ดให้ถือเป็นผู้ให้บริการเนื้อหา (Content provider)

* มาตรา 16 ผู้ใดนำเข้าสู่ ระบบคอมพิวเตอร์ที่ประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่ปรากฏเป็นภาพของผู้อื่น และภาพนั้นเป็นภาพที่เกิดจากการสร้างขึ้น ตัดต่อ เติม หรือดัดแปลงด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์หรือวิธีการอื่นใด ทั้งนี้ โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นนั้นเสียชื่อเสียง ถูกดูหมิ่น ถูกเกลียดชัง หรือได้รับความอับอาย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าการกระทำตามวรรคหนึ่ง เป็นการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยสุจริต ผู้กระทำไม่มีความผิด ความผิดตามวรรคหนึ่งเป็นความผิดอันยอมความได้ ถ้าผู้เสียหายในความผิดตามวรรคหนึ่งตายเสียก่อนร้องทุกข์ ให้บิดา มารดา คู่สมรส หรือ บุตรของผู้เสียหายร้องทุกข์ได้ และให้ถือว่าเป็นผู้เสียหาย

** iLawสรุปสถานการณ์การควบคุมและปิดกั้นสื่อออนไลน์ พ.ศ.2550 – 2553 พบว่าสถิติการดำเนินคดีจากคดีความทั้งหมด 185 คดี พบว่าส่วนใหญ่เป็นการฟ้องร้องจาก "เนื้อหา" ในอินเทอร์เน็ต เช่น การด่าทอ การหลอกลวง การดูหมิ่นพระมหากษัตริย์ ฯลฯ ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 14 - 16 มีจำนวนทั้งสิ้น 128 คดี ขณะที่คดีอันเกี่ยวกับ "ระบบ" เช่น การเข้าสู่ระบบโดยมิชอบ การฉ้อโกงโดยใช้ระบบคอมพิวเตอร์ การเผยแพร่โปรแกรมที่ผิดกฎหมาย ซึ่งเป็นความผิดตามมาตรา 5-13 มีจำนวนทั้งสิ้น 45 คดี และไม่ทราบข้อมูลจำนวน 12 คดี

และในมาตรา 15 ที่กล่าวว่า “ผู้ให้บริการผู้ใดจงใจหรือสนับสนุนหรือยินยอมให้มีการกระทำความผิดตามมาตรา 15 ในระบบคอมพิวเตอร์ที่อยู่ในความควบคุมของตน ต้องระวางโทษเช่นเดียวกับผู้กระทำความผิดในมาตรา 14^{19*}”

ผู้ให้บริการเว็บบอร์ดรวมไปถึงเว็บไซต์พันทิปดอทคอมจึงจำเป็นต้องปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงวิธีการดูแลเว็บบอร์ดของตนให้สอดคล้องกับกฎหมายดังกล่าว โดยการกลั่นกรองผู้ใช้และเนื้อหาต่างๆ จนเกิดเป็นการกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลาง (Indirect regulation via intermediaries) นำไปสู่การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตน (Traceability regulation) ของผู้ใช้และการเซ็นเซอร์ตัวเองของตัวกลาง (Intermediary censorship) ในที่สุด

การกำกับดูแลทางอ้อมผ่านตัวกลางคือการที่ภาครัฐโอนหน้าที่การกำกับดูแลให้กับตัวกลางซึ่งในที่นี้คือเว็บบอร์ดหรือผู้ให้บริการเว็บบอร์ด ผ่าน พรบ.ว่าด้วยการกระทำความผิด พศ. 2550 โดยกำหนดให้ผู้ให้บริการเว็บบอร์ดจะต้องปฏิบัติตามนี้

- ต้องเก็บข้อมูลจราจรทางคอมพิวเตอร์เป็นเวลา 90 วัน
- ต้องสามารถระบุตัวตนสมาชิกในเว็บบอร์ดนั้นๆ ได้
- ต้องมีตัวกลั่นกรองเนื้อหา
- ต้องมีผู้คอยเฝ้าระวังระบบตลอด 24 ชั่วโมง
- ต้องออกกฎ กติกา มารยาทให้สอดคล้องกับกฎหมาย
- ตักเตือนผู้ให้บริการอย่างเคร่งครัดกับเนื้อหาที่มีปัญหาหรือเข้าข่ายผิดกฎหมาย

การกำกับดูแลตามร่องรอยแห่งตัวตนคือ การที่เจ้าของเว็บบอร์ดได้มีการเก็บหลักฐานที่แสดงถึงตัวตนของผู้ใช้ทำให้สามารถระบุตัวตนของผู้ใช้ได้ในระดับหนึ่ง แต่ในกรณีนี้จะสังเกตได้ว่าผู้ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลในส่วนนี้ได้คือผู้ให้บริการเว็บบอร์ด ไม่ใช่ผู้ใช้ด้วยกัน เพราะฉะนั้นแล้วหากผู้ใช้ไม่ได้โพสต์ข้อความที่หยาบคาย ก่อให้เกิดความขัดแย้ง หรือหมิ่นประมาท ก็จะสามารถคงความไม่มีตัวตนกับผู้ใช้ด้วยกันเองได้เช่นกัน

* มาตรา 14 ผู้ใดกระทำความผิดที่ระบุไว้ดังต่อไปนี้ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ(1) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วนหรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ผู้อื่นหรือประชาชน(2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จโดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อความมั่นคงของประเทศหรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน(3) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆอันเป็นความผิดเกี่ยวกับความมั่นคงแห่งราชอาณาจักรหรือความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้ายตามประมวลกฎหมายอาญา(4) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ใดๆที่มีลักษณะอันลามกและข้อมูลคอมพิวเตอร์นั้นประชาชนทั่วไปอาจเข้าถึงได้(๕) เผยแพร่หรือส่งต่อซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์โดยรู้อยู่แล้วว่าเป็นข้อมูลคอมพิวเตอร์ตาม (1)(2) (3) หรือ (4)

การเซ็นเซอร์ตัวเองของตัวกลาง คือ การที่เว็บบอร์ดเซ็นเซอร์ตัวเอง อย่างในเว็บพันทิปก็เคยมีกรณีนี้เมื่อครั้งเกิดวิกฤตการณ์ทางการเมือง^{20*} เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2553 แต่เป็นการปิดเฉพาะห้องราชดำเนินแต่ไม่ได้ปิดทั้งเว็บแต่อย่างใด

เมื่อพื้นที่สาธารณะกลายเป็นพื้นที่ที่มีเจ้าของ มีผู้ต้องรับผิดชอบเมื่อเกิดการแสดงความคิดเห็นที่มีเนื้อหาเข้าข่ายผิดกฎหมาย จึงทำให้เกิดการปิดกั้นการแสดงความคิดเห็นในเว็บบอร์ด เพราะหากผิดกฎหมายผู้ให้บริการเว็บบอร์ดต้องรับผิดชอบต่อความคิดดังกล่าวด้วย สิ่งที่เกิดขึ้นทำให้เว็บบอร์ดไม่ใช่ที่ที่ใครก็ตามจะแสดงความคิดเห็นอะไรตามที่ตนคิด ผู้บริการจำเป็นต้องระวังตนเองโดยสามารถที่จะระบุด่วนของสมาชิกให้ได้เพราะเมื่อเกิดปัญหา นั้นหมายความว่าผู้ใช้นั้นคือผู้กระทำผิดไม่ใช่เว็บมาสเตอร์แต่อย่างใด

นอกจากนั้นเมื่อเว็บบอร์ดมีเจ้าของก็เหมือนมีผู้คุมกฎ ไม่ว่าจะใครก็ตามที่เข้ามาในพื้นที่แห่งนี้ก็เท่ากับเป็นการตกอยู่ใต้อำนาจของผู้เป็นเจ้าของอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้โดยเริ่มตั้งแต่ยอมเปิดเผยเลขประจำตัวประชาชน 13 หลักในขั้นตอนการสมัครสมาชิก และในระหว่างการใช้งานก็จำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎ กติกาที่ผู้ดูแลเว็บไซต์กำหนดขึ้นส่งผลให้การแสดงความคิดเห็นย่อมถูกจำกัดเสรีภาพไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะมาจากทัศนคติหรือบรรทัดฐานของเว็บมาสเตอร์หรือจากความกังวลเกี่ยวกับกฎหมายก็ตาม ดังนั้นแล้วในสถานที่ที่มีเจ้าของนั้น มักจะยากที่จะเปิดให้เป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดของฮาเบอร์มาสเตอร์อย่างแท้ได้

อาจกล่าวได้ว่าห้องเฉลิมไทยไม่ได้เป็นพื้นที่แห่งการวิพากษ์ที่คึกคัก แต่ก็ถือว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีที่เปิดโอกาสให้ใครก็ตามสามารถที่จะวิพากษ์การทำงานของสื่อซึ่งถือเป็นเรื่องยากในอดีตได้ แม้ผลการวิจัยจะแสดงให้เห็นว่าคุณภาพของการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยนั้นยังอยู่ในระดับต่ำ แต่กลับพบว่าการแสดงความคิดเห็นในห้องเฉลิมไทยส่งผลต่อสื่อกระแสหลักอยู่ไม่น้อย ดังนั้นหากพื้นที่แห่งนี้ได้รับการพัฒนาการแสดงความคิดเห็นของผู้ใช้เว็บบอร์ดให้เกิดวัฒนธรรมแห่งการวิพากษ์ก็จะสร้างประโยชน์ให้กับสังคมไทยอย่างยิ่ง

* ข้อความที่ทางพันทิปขึ้นไว้หน้าเว็บไซต์ "เนื่องจากขณะนี้มีความไม่สงบในบ้านเมืองทางเว็บพันทิปเองก็มองดูด้วยความเป็นห่วงมาตลอดและเรารู้สึกไม่สบายใจอย่างมากที่ต้องรับรู้อยู่ทุกวันว่าเราเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนไทยรู้สึกแตกแยกเท่าที่ผ่านมาเราเฝ้ามองและเฝ้าหวังว่าการที่มีเวทีสาธารณะน่าจะเป็นพื้นที่ซึ่งช่วยให้เกิดการแสวงหาหนทางในการสมานความแตกแยกได้แต่จนถึงวันนี้กลับรู้สึกว่าสถานการณ์กลับดู ย่ำแย่ลงดังนั้น จึงขอภัยต่อทุกท่านเป็นอย่างสูง ที่ต้องของดให้บริการเว็บบอร์ดราชดำเนินไปก่อน จนกว่า สถานการณ์จะดีขึ้น"

ข้อจำกัดในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาในช่วงเวลา 2 เดือน คือมกราคม พ.ศ.2553 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ.2553ซึ่งในอนาคตอาจมีการเปลี่ยนแปลงในรายละเอียดที่ผู้วิจัยได้ศึกษาได้ด้วยปัจจัยด้านการเมืองและสังคมในอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านอาจส่งผลในอนาคตเปลี่ยนแปลงได้เช่นกัน นอกจากนี้ในด้านความร่วมมือของผู้ที่ถูกสัมภาษณ์พบว่ายังไม่ค่อยอยากที่จะเปิดเผยตัวตนมากนัก โดยทั้งหมดอนุญาตให้ใช้ได้เพียงนามแฝงเท่านั้น

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

1. ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจลองศึกษาเปรียบเทียบลักษณะการวิพากษ์ในห้องเฉลิมไทยเทียบกับห้องอื่นๆที่มีอยู่ในเว็บไซต์พันทิปเพื่อดูคุณภาพของการแสดงความคิดเห็นว่าต่างหรือเหมือนกันอย่างไร
2. ในการศึกษาครั้งต่อไปควรเปรียบเทียบห้องเฉลิมไทยกับเว็บไซต์อื่นๆที่ถูกนำไปอ้างอิงในสื่อกระแสหลักเหมือนกับห้องเฉลิมไทย เพื่อดูข้อดีและข้อเสียต่างๆ
3. ปัญหาสำคัญคือความน่าเชื่อถือและการใช้เหตุผลในการแสดงความคิดเห็นและการวิพากษ์ในเว็บบอร์ด ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาวิธีที่จะแก้ไขปัญหาดังกล่าวเพื่อให้เกิดการพัฒนาของเว็บบอร์ดต่อไป